

Bölüm 1

HEMŞİRELİK ESASLARI BECERİ ÖĞRENİM REHBERLERİ

Bölüm Editörleri

Prof. Dr. Güलगün TÜRK

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Hemşirelik Esasları AD., gturk@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8649-0204

Prof. Dr. Yıldız DENAT

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Hemşirelik Esasları AD., denat09@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-9633-8951

Bölüm Yazarları

Prof. Dr. Güलगün TÜRK

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Hemşirelik Esasları AD., gturk@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8649-0204

Prof. Dr. Yıldız DENAT

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Hemşirelik Esasları AD., denat09@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-9633-8951

Doç. Dr. Emel TUĞRUL

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Hemşirelik Esasları AD., etugrul@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9046-0681

Dr. Öğr. Üyesi Muazzez ŞAHBAZ

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Hemşirelik Esasları AD., muazzez@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2182-9371

KAYNAKLAR

1. Boyce JM, Pittet D. Guideline for hand hygiene in health-care settings: Recommendations of the HICPAC/SHEA/APIC/IDSA. *MMWR Recomm Rep*. 2002;51(RR16):1–45.
2. Centers for Disease Control and Prevention. Hand hygiene in healthcare settings. Atlanta (GA): CDC; 2024 [cited 2025 Jul 13]. Available from: <https://www.cdc.gov/handhygiene/>
3. World Health Organization. WHO guidelines on hand hygiene in health care: first global patient safety challenge: clean care is safer care. Geneva (CH): WHO Press; 2009. Report No.: WHO/IER/PSP/2009.02. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241597906>
4. Çalışkan N, Bayram ŞB. Enfeksiyonu Önleme ve Enfeksiyon Kontrolü. Karagözoğlu Ş, Demiray A, Doğan P (ed.) *Temel Hemşirelik Uygulama İçin Esaslar* içinde. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri; 2023. p. 590-615.
5. Denat Y, Şahbaz M, Tuğrul E. Enfeksiyon Kontrolü Uygulamaları. Türk G, Denat Y (ed.) *Hemşirelik Bakımında Temel Beceriler* içinde. 2. Baskı. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2021. p. 9-11.
6. Karabacak Ü. Enfeksiyonu Önleme ve Kontrol. Aştı TA, Karadağ A (ed.) *Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı* içinde. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2016. p. 409-439
7. Şahin AO. Asepsi ve Enfeksiyon Kontrolü. (Nurcan Uysal, Emine Çakırçalı, Çev. Ed.). *Hemşirelik Esasları İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları* içinde. Yedinci Baskı. Ankara: Palme Yayıncılık; 2015. p. 358-397.
8. Perry AG, Potter PA, Stockert PA, Hall AM. *Clinical nursing skills and techniques*. 10th ed. St. Louis (MO): Mosby (Elsevier); 2021.
9. Potter PA, Perry AG, Ostendorf WR, Welch ML. *Fundamentals of nursing*. 11th ed. St. Louis (MO): Elsevier; 2023.
10. Perry AG, Potter PA, Stockert PA, Hall AM. *Clinical nursing skills and techniques*. 10th ed. St. Louis (MO): Mosby; 2021.
11. Potter PA, Perry AG, Stockert PA, Hall AM. *Fundamentals of Nursing*. 9th ed. St. Louis (MO): Mosby; 2017.
12. Potter PA, Perry AG, Ostendorf WR, Welch ML. *Fundamentals of Nursing*. 11th ed. St. Louis (MO): Elsevier; 2022.
13. Sole ML, Klein DG, Moseley MJ. *Introduction to critical care nursing*. 9th ed. St. Louis (MO): Elsevier; 2023.
14. Association of periOperative Registered Nurses (AORN). Sterile technique: Evidence-based guidelines. Denver (CO): AORN; 2023 [cited 2025 Jul 13]. Available from: <https://www.aorn.org/guidelines/clinical-resources/tool-kits/sterile-technique-tool-kit>
15. Freitas J, Lomba A, Sousa S, Gonçalves V, Brois P, Nunes E, et al. Consensus-based guidelines for best practices in the selection and use of examination gloves in healthcare settings. *Nurs Rep*. 2025;15(1):9. doi:10.3390/nursrep15010009
16. Suliamn A, Ahmed A, Babiker Y, Musa H, Abdelgadir W, Musa A, et al. Clinical audit of WHO-based sterile surgical glove donning in Sudan tertiary hospital. *Cureus*. 2024;16(2):e53001. doi:10.7759/cureus.53001
17. Suliamn A, Ibrahim AM, Ali S, Suliman H, et al. Clinical audit of WHO-based sterile surgical glove donning in Sudan tertiary hospital. *Cureus*. 2024;16(9):e68493. doi:10.7759/cureus.68493
18. Kaya N, Turan N. Hareket ve egzersiz. Atabek Aştı T, Karadağ A. (ed.) *Hemşirelik Esasları Bilgiden Uygulamaya: Kavramlar-İlkeler- Beceriler* içinde. İstanbul: Akademi Basım ve Yayıncılık; 2024. p.319-387.
19. Türk G, Şahbaz M, Tuğrul E. Hareket gereksinimine ilişkin uygulamalar. Türk G, Denat Y. (ed.) *Hemşirelik Bakımında Temel Beceriler* içinde. İstanbul: Akademi Basım ve Yayıncılık; 2021. p.13-30.
20. Demirkıran F, Memiş S. (Ed). *Hemşirelik Becerileri Öğrenim Rehberleri*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları. 2013

21. Potter PA, Perry AG. Clinical Nursing Skills & Techniques. United States of America, Mosby. 2014.
22. Craven, R. F., Hirnle, C., Jensen, S. Hemşirelik Esasları İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları. (N. Uysal ve E. Çakırçalı, Çev. Ed.) Ankara: Palme Yayınevi; 2015.
23. Kaşıkçı M.K., Akın E. *Temel Hemşirelik Esaslar, Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar*. İstanbul: Nobel Kitabevi; 2021.
24. Yılmaz K, Akkuş Y, Koç A. Aktivite. Bektaş H, (Çev. Ed.) Toyler Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşirelik Süreci Yaklaşımı içinde. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2015. p. 436-521.
25. Taylor, C., Lynn, P., & Bartlett, J. L. Chapter 34: Activity. In: Fundamentals of nursing: The art and science of person-centered care (7th ed.). Wolters Kluwer; 2011. p. 204-214.
26. Berman, A., Snyder, S., & Frandsen, G. Chapter 44: Activity and exercise. In: Kozier & Erb's Fundamentals of nursing: Concepts, process, and practice (11th ed.). Pearson; 2020. p. 1115-1118.
27. Bowen, C., Draper, L. & Moore, H. Chapter 22: Activity. In: Fundamentals of nursing. OpenStax, Rice University; 2024. p. 937-954.
28. Ernstmeyer, K. & Christman, E. Chapter 13: Mobility. In: Nursing fundamentals. Chippewa Valley Technical College; 2021.
29. Korkut, H. Vücut mekanığı, taşıma ve pozisyon verme. Atabek Aştı, T., & Karadağ, A. (Ed.), Klinik uygulama becerileri ve yöntemleri içinde. Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2011. p. 224-253.
30. Denat Y. Hijyen ve Özbakım. (Nurcan Uysal, Emine Çakırçalı, Çev. Ed.). Hemşirelik Esasları İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları içinde. Yedinci Baskı. Ankara: Palme Yayıncılık; 2015. p. 599-662.
31. Denat Y. Bireysel Hijyen Uygulamaları. Türk G, Denat Y (ed.) Hemşirelik Bakımında Temel Beceriler içinde. 2. Baskı. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2021. p.33-54.
32. Eraydın Ş. Hijyen. Karagözoğlu Ş, Demiray A, Doğan P (ed). Temel Hemşirelik Uygulama İçin Esaslar içinde. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri; 2023. p.796-820.
33. Ünsal A. Hijyen Uygulamaları. Aştı TA, Karadağ A (ed) Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı içinde. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2016. p. 441-481.
34. Eilers, J., Million, R., & York, S. (2020). Evidence-based practice: Oral care in cancer nursing. Clinical Journal of Oncology Nursing, 24(2), 147-153.
35. Kozier G, Erb G, Berman A, Snyder S. Fundamentals of Nursing. 7th ed. Upper Saddle River (NJ): Pearson Education International; 2004.
36. Holmes MT, Salmond SW. Oral hygiene care in the ICU: Best practice update. Am J Crit Care. 2022;31(2):138-46. doi:10.4037/ajcc2022585
37. American Diabetes Association. Standards of medical care in diabetes—2023. Diabetes Care. 2023;46(Suppl 1):S1-S290. doi:10.2337/dc23-Sint
38. Kee JL, Hayes ER, McCuiston LE. Pharmacology: A patient-centered nursing process approach. 10th ed. St. Louis (MO): Elsevier; 2022.
39. Lilley LL, Collins SR, Snyder JS. Pharmacology and the nursing process. 10th ed. St. Louis (MO): Elsevier; 2023.
40. Türk G, Denat Y. İlaç uygulamaları. Türk G, Denat Y (ed.) Hemşirelik Bakımında Temel Beceriler içinde. 2. Baskı. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2021. p. 67-105.
41. Arslan GG. İlaç Uygulamaları. (Nurcan Uysal, Emine Çakırçalı, Çev. Ed.). Hemşirelik Esasları İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları içinde. Yedinci Baskı. Ankara: Palme Yayıncılık; 2015. p. 398-467.
42. Tosun H. İlaç Yönetimi. Aştı TA, Karadağ A (ed). Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı içinde. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2016. p. 727-766.
43. Zaybak A. İlaç Uygulamalarında Hemşirelik Yönetimi. Karagözoğlu Ş., Demiray A., Doğan P (ed.) Temel Hemşirelik Uygulama İçin Esaslar içinde. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri; 2023. p. 644-666.
44. Zaybak A. İlaçların Uygulanması. Karagözoğlu Ş, Demiray A, Doğan P (ed.) Temel Hemşirelik Uygulama İçin Esaslar içinde. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri; 2023. p. 667-712.

45. Kaya N, Palloş A. Parenteral İlaç Uygulamaları. Aştı TA, Karadağ A (ed). *Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı* içinde. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2016. p.767-815.
46. Giavarina D, Lippi G. Blood venous sample collection: recommendations overview and a checklist to improve quality. *Clinical Biochemistry*. 2017; 50 (10–11): 568–573.
47. Clinical and Laboratory Standards Institute. Procedures for the collection of diagnostic blood specimens by venipuncture; approved standard. 6th ed. Wayne (PA): Clinical and Laboratory Standards Institute; 2017. (CLSI document H3-A6).
48. World Health Organization. WHO guidelines on drawing blood: best practices in phlebotomy. Geneva (CH): World Health Organization; 2010 [cited 2024 Dec 20]. Available from: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/44294>
49. Salvagno G, Oliveira GL, Brocco G, et al. The order of draw: myth or science? *Clin Chem Lab Med*. 2013; 51: 2281-2285.
50. Simundic AM, Bölenius K, Cadamuro J, et al. Joint EFLM-COLABIOCLI Recommendation for Venous Blood Sampling. *Clin Chem Lab Med*. 2018; 56: 2015–2038.
51. Kiechle F. *So You're Going to Collect a Blood Specimen: An Introduction to Phlebotomy*. 14th ed. Northfield IL: Collage of American Pathologists; 2013.
52. Lippi G, Avanzini P, Cervellin G. Prevention of hemolysis in blood samples collected from intravenous catheters. *Clin. Biochem*. 2013; 46: 561–564.
53. Denat Y. Sıcak-Soğuk Uygulamalar. Türk G, Denat Y (ed.). *Hemşirelik Bakımında Temel Beceriler* içinde. 2. Baskı. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2021. p.107-111.
54. Karagözoğlu, Ş. (2024). Oksijen tedavisi. In: Atabek Aştı, T., & Karadağ, A. (Ed.), *Hemşirelik esasları* içinde (3. baskı). İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık.
55. Nishimura, M. (2016). High-flow nasal cannula oxygen therapy in adults: Physiological benefits, indication, clinical benefits, and adverse effects. *Respiratory Care*, 61(4), 529–541. <https://doi.org/10.4187/respcare.04577>
56. Spoletini, G., Alotaibi, M., Blasi, F., & Hill, N. S. (2015). Heated humidified high-flow nasal oxygen in adults: Mechanisms of action and clinical implications. *Chest*, 148(1), 253–261. <https://doi.org/10.1378/chest.14-2871>
57. Uysal, H. (2010). Oksijen tedavisi ve hemşirelik bakımı. *Türk Kardiyoloji Derneği Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*, 25(1), 40–44.
58. Şahbaz, M., & Tuğrul, E. Solunum sistemi uygulamaları. Türk, G., & Denat, Y. (Ed.), *Hemşirelik bakımında temel beceriler* içinde (2. baskı). Ankara: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2021.
59. Wilkinson, J. M., & Treas, L. S. (2020). *Fundamentals of nursing* (4th ed.). F. A. Davis Company.
60. Türk G, Denat Y (Ed) *Hemşirelik Bakımında Temel Beceriler*, İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2021.